

Czerwona Księga austriacko-węgierska

Dyplomatyczne akta urzędowe
z czasu poprzedzającego wojnę
1914

Wydanie ludowe

Przekład wydania urzędowego
wraz z przedmową

Cena: 1 korona = 80 fenigów = 1 frank

Kolekcja
Emila Kornasia

Wiedeń 1915

C. i. k. nadworna, nakładowa i uniwersytecka księgarnia
Manza

Spis rzeczy.

Strona

1. Radca legacyjny Storck, Belgrad, dnia 29. czerwca 1914. Radosne manifestacje w Belgradzie z powodu wiadomości o zamordowaniu arcyksięcia Następcy Tronu 7
2. Radca legacyjny Storck, Belgrad, dnia 30. czerwca 1914. Policja serbska nie wydała żadnych zarządzeń w celu wyśledzenia nici zamachu stanu w Serbii 8
3. Konsul generalny Jehlitschka, Ŭskŭb, dnia 1. lipca 1914. Radosne manifestacje w Ŭskŭb i Pristina z powodu otrzymania wieści o zamachu stanu w Sarajewie 8
4. Hrabia Szécsen, Paryż, dnia 4. lipca 1914. Prezydent rzecyzpospolitej francuskiej wypowiada zapatrywanie, że rząd serbski przyjdzie z pomocą Austro-Węgrom przy śledztwie sądowem i śledzeniu ewentualnych spółników 9
5. Gerent p. Hofeher, Niš, dnia 6. lipca 1914. Radosne objawy satysfakcyi w Nišu z powodu sarajewskiego zamachu stanu 9
6. Baron Giesl, Belgrad, dnia 21. lipca 1914. Polityka Serbii dąży tylko do celu, aby oderwać od Austro-Węgier obszary, zamieszkałe przez Słowian południowych, i zniszczyć wkońcu jej potęgę mocarstwową. Serbska kampania dziennikarska pełna kłamstw, nienawiści i lekceważenia. Dalsze szkodenie stanowisku Monarchii nie może być nadal cierpiane 10
7. Do barona Giesla w Belgradzie, Wiedeń, dnia 22. lipca 1914. Pismo c. i k. Rządu do rządu serbskiego 12
8. Do c. i k. Ambasadorów w Berlinie, Rzymie, Paryżu, Londynie, Petersburgu i Konstantynopolu, Wiedeń, dnia 22. lipca 1914. Zawiadomienie o piśmie, wystosowanem do rządu serbskiego. Komentarz do tego pisma z przedstawieniem intryg i knoŭań serbskich przeciw Monarchii tudzież powodów, dla których c. i k. Rząd zachował tyle pobłażliwości wobec wyzywającego zachowania się Serbii 16
9. Do hrabiego Mensdorffa w Londynie, Wiedeń, dnia 23. lipca 1914. Rząd serbski nie przedsięwziął żadnych środków dla wykrycia śladów zamachu stanu, które wskazują na Belgrad, lecz owszem starał się zatrzeć te ślady. Wyznaczenie krótkiego terminu odnośnie do żądań, skierowanych do Serbii, było nieodzownem, aby nie dać sposobności do serbskich forteli przewlekania, dobrze znanych c. i k. Rządowi z długoletnich doświadczeń 18
10. Hrabia Mensdorff, Londyn, dnia 24. lipca 1914. Udzielenie Panu E. Grey'owi pisma, wystosowanego do Serbii, jego wątpliwości przeciw krótkości terminu i obawa przed oddziaływaniem tegoż na pokój europejski. Przedstawienie stanowiska c. i k. Rządu: Obrona naszych interesów

- najbardziej żywotnych; zupełnie zły rezultat przyjaznego stanowiska, którego stale dotychczas przestrzegano wobec Serbii 19
11. Hrabia Szécsen, Paryż, dnia 24. lipca 1914. Udzielenie pisma, wystosowanego do Serbii, i przedstawienie stanowiska c. i k. Rządu: Chodzi o kwestyę, która musi być rozstrzygnięta bezpośrednio między Austro-Węgrami a Serbią; ustanie niepokoju, od lat wywoływanego serbską robotą krecią, leży przecież w powszechnym interesie europejskim. Obecny francuski Minister spraw zewnętrznych nie usprawiedliwiał pozorem w jakikolwiek sposób stanowiska Serbii, ani też jej nie bronił 20
12. Hrabia Szécsen, Paryż, dnia 24. lipca 1914. Upoważniono niemieckiego ambasadora, aby gabinet francuski zawiadomił o zapatrywaniu swego Rządu, że serbski spór jest okolicznością, która dotyczy tylko Austro-Węgier i Serbii 21
13. Hrabia Szécsen, Paryż, dnia 24. lipca 1914. Ambasador niemiecki wykonał polecenie. Rząd francuski podziela zapatrywanie niemieckie i spodziewa się, iż spór zostanie załatwiony bezpośrednio i w sposób pokojowy 21
14. Hrabia Szápáry, Petersburg, dnia 24. lipca 1914. Udzielenie pisma, wystosowanego do Serbii, i wyjaśnienie stanowiska austriacko-węgierskiego. Zarzuty Pana Sazonowa. Na jego przedstawienie, jakoby Austro-Węgry życzyły sobie wojny, dano odpowiedź, iż Monarchia jest mocarstwem świata, które najbardziej pragnie pokoju, jednak musi tamę położyć zagrożeniu naszej Dynastyi przez bomby serbskie i naszemu terytorjum przez serbskie knowania rewolucyjne 21
15. Komunikat rosyjski z dnia 24. lipca 1914. Rosya nie może zostać obojętna wobec konfliktu austriacko-węgiersko-serbskiego 23
16. Hrabia Szápáry, Petersburg, dnia 24. lipca 1914. Na uwagę rosyjskiego Ministra spraw zewnętrznych, że spór między Austro-Węgrami a Serbią nie jest sprawą, któraby ograniczała się tylko do tych dwóch państw, tudzież że Rosya nie mogłaby przyjąć tego obojętnie, gdyby Austro-Węgry miały zamiar „pożreć“ Serbię, odpowiedział ambasador niemiecki, że Austro-Węgry zupełnie dalekie są od tego zamiaru, nie mogą jednak zgodzić się na wmieszanie się do ich konfliktu z Serbią 23
17. Do hrabiego Mensdorffa w Londynie, Wiedeń, dnia 24. lipca 1914. Krok w Belgradzie nie ma charakteru formalnego ultimatum, lecz jest wystąpieniem, do którego dodano termin 24
18. Do hrabiego Szápáry'ego w Petersburgu, Wiedeń, dnia 24. lipca 1914. Oświadczono Sprawującemu interesy państwa rosyjskiego, że Austro-Węgry nie mają zamiaru upokorzenia Serbii tudzież uzyskania zdobyczy terytoryalnych, lecz tylko utrzymanie swego obecnego obszaru tudzież skarcenie i zgniecenie prądów wielko-serbskich, skierowanych przeciw istnieniu Monarchii 24
19. Do c. i k. Ambasadorów w Berlinie, Rzymie, Paryżu, Londynie, Petersburgu i Konstantynopolu. Wiedeń, dnia 25. lipca 1914. Dossier, dotyczące propagandy wielko-serbskiej i jej związków z zamachem sarajewskim 25
20. Do szefa sekcji barona Macchio we Wiedniu, Lambach, dnia 25. lipca 1914. Nie można pozwolić na zadośćuczynienie żądaniu Sprawującego interesy państwa rosyjskiego we Wiedniu co do przedłużenia terminu do dania odpowiedzi na żądanie, wystosowane do Serbii 68

21. Do hrabiego Szápáry'ego w Petersburgu, Bad Ischl, dnia 25. lipca 1914. Zawiadomienie o stanowisku nieprzychylnem tudzież jego uzasadnienie 69
22. Baron Giesl, Belgrad, dnia 25. lipca 1914. Przygotowania administracyjne i wojskowe w Serbii 69
23. Baron Giesl, Zemuń, dnia 25. lipca 1914. W Serbii zarządzono ogólną mobilizację 70
24. Baron Giesl, Zemuń, dnia 25. lipca 1914. Zerwanie stosunków dyplomatycznych z Serbią wskutek niezadowolającej odpowiedzi rządu serbskiego na pismo, wystosowane przez Austro-Węgry 70
25. Pismo królewskiego rządu serbskiego z dnia 12./25. lipca 1914 70
26. Do hrabiego Szápáry'ego w Petersburgu, Wiedeń, dnia 25. lipca 1914. C. i k. Rząd nie mógł nie dać się odwieść możliwością starcia się z Rosyą od swego stanowiska, zajętego wobec Serbii, gdyż podstawowe względy polityczno-państwowe stawiały Austro-Węgry wobec konieczności położenia kresu sytuacji, według której gwałtowny rozwój sytuacji w Serbii, powstawało ze względów praktycznych a nie z zamiaru naruszenia udzielności Serbii 74
27. Do hrabiego Szápáry'ego w Petersburgu, Wiedeń, dnia 25. lipca 1914. Żądanie, aby c. i k. funkcyonaryusze brali udział w zgniczeniu prądów rewolucyjnych w Serbii, powstało ze względów praktycznych a nie z zamiaru naruszenia udzielności Serbii 76
28. Hrabia Szápáry, Petersburg, dnia 26. lipca 1914. Ambasador niemiecki w Petersburgu ostrzega rosyjskiego Ministra spraw zewnętrznych, że rosyjskie zarządzenia wojenne przeciw państwu niemieckiemu spowodowałyby bezwarunkowo wojnę. Niemiecki wojskowy urzędnik, przydzielony do ambasady, oświadcza rosyjskiemu Ministrowi wojny, że mobilizacja przeciw Austro-Węgom wywołałaby sytuację bardzo zatrważającą. Minister wojny daje słowo honoru, iż nie wydano żadnych zarządzeń mobilizacyjnych 77
29. Do hrabiego Mensdorffa w Londynie, Wiedeń, dnia 26. lipca 1914. Polecenie zwrócenia uwagi Sir E. Grey'a, że zarządzenie ogólnej mobilizacji armii serbskiej, dokonane na trzy godziny przed wręczeniem serbskiej odpowiedzi na pismo, dowodzi jak mało skłonny był Belgrad do pokojowego załatwienia sporu i jak nieprawdziwe jest rzekomo pojednawcze brzmienie oświadczenia serbskiego 78
30. Do c. i k. Ambasadorów w Berlinie, Rzymie, Londynie, Paryżu i Petersburgu, Wiedeń, dnia 26. lipca 1914. Wobec odrzucenia przez rząd serbski żądań austriacko-węgierskich, c. i k. Rząd widzi się zmuszony zmusić Serbię do zasadniczego zmienienia jej dotychczasowego wrogiego stanowiska 78
31. Hrabia Szápáry, Petersburg, dnia 27. lipca 1914. C. i k. ambasador oświadcza rosyjskiemu Ministrowi spraw zewnętrznych, że Austro-Węgry dalekie są od zamiaru dokonania ataku na Bałkan lub prowadzenia przewencyjnej wojny przeciw Rosji. Celem naszej akcji jest zachowanie swego istnienia i obrona konieczna. Austro-Węgry nie mają zamiaru zagrażać interesom rosyjskim lub szukać zaczepki z Rosyą. Wyłożenie żądań, postawionych Serbii przez Austro-Węgry 79

32. Do hrabiego Szápáry'ego w Petersburgu, Wiedeń, dnia 27. lipca 1914. C. i k. Rząd oświadcza, że Monarchia, jak długo spór będzie zlokalizowany między Austro-Węgrami a Serbią, nie zamierza żadnych zdobyczy terytoryalnych 80
33. Hrabia Szögyény, Berlin, dnia 27. lipca 1914. „Militarne przygotowania“ w Rosyi 80
34. Do c. i k. Ambasadorów w Berlinie, Rzymie, Londynie, Paryżu i Petersburgu, Wiedeń, dnia 27. lipca 1914. Udzielenie do wiadomości pisma królewskiego rządu serbskiego z dnia 12./25. lipca 1914 i komentarza c. i k. Rządu do tego pisma 81
35. Hrabia Szögyény, Berlin, dnia 28. lipca 1914. Niemcy odrzuciły projekt angielski, aby spór między Austro-Węgrami a Serbią pozostawać do uregulowania konferencyi, która miałaby odbyć się w Londynie, ponieważ nie mogą zezwolić, aby ich sprzymierzeńca pociągano przed sąd europejski w sprawie porozumienia się z Serbią 91
36. Baron Müller, Tokio, dnia 28. lipca 1914. Oświadczenie japońskiego dziennika urzędowego „Times“ że rząd japoński w razie wojny zachowa najściślejszą neutralność 91
37. Pismo do królewskiego serbskiego Ministerstwa spraw zewnętrznych Wiedeń, dnia 28. lipca 1914. Wypowiedzenie wojny Serbii 92
38. Do hrabiego Szögyény'ego w Berlinie, Wiedeń, dnia 28. lipca 1914. Wyłożono Sir E. Grey'owi, że Austro-Węgry nie mają zamiaru ani zdobyczy terytoryalnych ani też zniszczenia niezawisłości serbskiej, lecz domagają się zadośćuczynienia za przeszłość i gwarancyi co do przyszłości. Angielski projekt konferencyi, o ile dotyczy on naszego konfliktu z Serbią, ubiegły wypadki wobec zaszłego stanu wojny. Koncentracya floty angielskiej 92
39. Do hrabiego Mensdorffa w Londynie, Wiedeń, dnia 28. lipca 1914. Polecenie wyjaśnienia Sir E. Grey'owi propagandy wielko-serbskiej i jej związków z mordem sarajewskim tudzież wyłożenia, że ustępstwa, zawarte w serbskiej odpowiedzi na pismo, były tylko pozorne a z pewnością przeznaczone ku temu celowi, aby omamić Europę, i nie dawały żadnych gwarancyi na przyszłość 93
40. Do hrabiego Szápáry'ego w Petersburgu, Wiedeń, dnia 28. lipca 1914. Życzenie rządu rosyjskiego, aby prowadzić rokowania z gabinetem wiedeńskim celem zmiany poszczególnych żądań Austro-Węgier, postawionych Serbii. Życzenie to musiano odrzucić, gdyż postawione żądania są niezbędne dla wstrzymania ruchu serbskiego, skierowanego przeciw istnieniu Monarchii. Przez zarządzenie ogólnej mobilizacyi dokonała Serbia aktu nieprzyjacielskiego. Mimo to c. i k. Rząd czekał jeszcze trzy dni. Serbia rozpoczęła właśnie kroki nieprzyjacielskie na granicy węgierskiej. Pokojowe załatwienie stosunku do Serbii nie jest już obecnie możliwe 94
41. Do hrabiego Mensdorffa w Londynie, Wiedeń, dnia 28. lipca 1914. Ambasador angielski wyłożył c. i k. Ministrowi spraw zagranicznych projekt Sir E. Grey'a, dotyczący konferencyi, i zaoferował pośrednictwo Anglii w sporze między Austro-Węgrami a Serbią. Oświadczone mu, że nie można już wstrzymać kroków nieprzyjacielskich wobec wybuchu wojny. Prowadzenie rokowań na podstawie serbskiej odpowiedzi na pismo jest niemożliwe ze względu na dobre znane serbskie wykręty. Nie uratuje się pokoju, w razie jeżeli wielkie mocarstwa staną po stronie Serbii i ujmą się za jej bezkarnością.

- Serbia nabrałaby otuchy a pokój wkrótce zostałby zakwestyonowany 95
42. Do hrabiego Szögyény'ego w Berlinie, Wiedeń, dnia 28. lipca 1914. Prośba do rządu niemieckiego, aby zwrócił uwagę gabinetu rosyjskiego na okoliczność, że mobilizacya okręgów wojskowych kijowskiego, odeskiego, moskiewskiego i kazańskiego równaby się zagrożeniu Austro-Węgrom i że wobec tego Monarchia i Niemcy musiałyby odpowiedzieć na to najdalej idącymi wzajemnymi zarządzeniami wojskowemi 97
43. Do hrabiego Szögyény'ego w Berlinie, Wiedeń, dnia 28. lipca 1914. Rząd niemiecki przesłał c. i k. Rządowi do rozważenia projekt, zawierający usiłowania Sir E. Grey'a, zmierzające do tego, aby gabinet wiedeński uznał serbską odpowiedź na pismo za wystarczającą lub jako podstawę dla roztrząsań między gabinetami 97
44. Do ambasadorów w Petersburgu, Londynie, Paryżu i Rzymie, Wiedeń, dnia 29. lipca 1914. Ze względu na wspomniane usiłowanie Sir E. Grey'a powtarza się powody, dla których serbska odpowiedź na pismo jest niewystarczającą i podstępną. Warunkiem tego zapatrywania, jakoby akcyja Austro-Węgier przeciw Serbii miała także ugodzić Rosyę i jej wpływ na Bałkanie, byłaby okoliczność, że propaganda, skierowana przeciw Monarchii, nie jest tylko pochodzenia serbskiego, lecz także rosyjskiego. W chwili poczynionego we Wiedniu kroku przez rząd niemiecki sprawa serbskiej odpowiedzi na pismo była już przesądzona przez wybuch wojny. Wywarcie wpływu rządu angielskiego na Rosyę w myśl utrzymania pokoju między wielkimi mocarstwami zostałoby wdzięcznie przyjęte 98
45. Hrabia Szécsen, Paryż, dnia 29. lipca 1914. Ambasadorowi niemieckiemu w Paryżu polecono, aby zwrócił uwagę tamtejszego rządu, że francuskie przygotowania wojskowe zniewoliłyby państwo niemieckie do takich samych zarządzeń, przez co obydwa państwa mimo swe umiowanie pokoju mogłyby być zniewolone do zarządzania niebezpiecznej mobilizacyi. Państwo niemieckie liczy na wsparcie Francyi przy zlokalizowaniu konfliktu między Austro-Węgrami a Serbią 99
46. Hrabia Szögyény, Berlin, dnia 29. lipca 1914. Rząd niemiecki polecił oświadczyć w Petersburgu w dniu 26. lipca, że Niemcy w razie dalszego zbrojenia się wojskowego Rosyi będą zniewolone zarządzić mobilizacyę 99
47. Hrabia Szápáry, Petersburg, dnia 29. lipca 1914. C. i k. ambasador nadmieniał z przyciskiem p. Sazonowi, że gabinet wiedeński, który nie chce naruszyć żadnego interesu rosyjskiego, zabrać żadnego terytorium serbskiego i nie życzy sobie obrazić udzielności Serbii, zawsze jest gotów nadal pozostawać w stosunkach z Petersburgiem w sprawach, dotyczących interesów austriacko-węgierskich i rosyjskich. Przypuszczeń, jakoby południowe korpusy, zmobilizowane przeciw Serbii, zagrażały Rosyi, nie można uważać za prawdę. Należy koniecznie położyć tamę tej budzącej obawę licytacyi wojennej. C. i k. ambasador zwrócił uwagę w poważnych słowach na wpływ, jaki wywarłaby w Austro-Węgrzech daleko idąca mobilizacya rosyjska, która ma nastąpić 100
48. Do hrabiego Szögyény'ego w Berlinie, Wiedeń, dnia 29. lipca 1914. Usiłowania u rządu niemieckiego zmierzające do tego, aby polecono c. i k. tudzież niemieckiemu ambasadorowi w Petersburgu i w Paryżu, aby ci oświadczyli, że dalsze trwanie rosyjskiej mobilizacyi spowodowałoby wydanie zarządzeń wzajemnych w Niemczech i w Austro-Węgrzech,

- które musiałyby doprowadzić do poważnych konsekwencji. Austro-Węgry nie dadzą się naturalnie wprowadzić w błąd w akcji wojennej przeciw Serbii 101
49. Do hrabiego Szápáry'ego w Petersburgu, Wiedeń, dnia 30. lipca 1914. C. i k. Rząd jest zawsze gotów do przyjaznego porozumiewania się z gabinetem rosyjskim w kwestiach, dotyczących bezpośrednio stosunków Austro-Węgier do Rosyi 102
50. Do hrabiego Szápáry'ego w Petersburgu, Wiedeń, dnia 30. lipca 1914. Użalaniu się p. Sazonowa, jakoby nie było wymiany myśli między hrabią Bercholdem a ambasadorem rosyjskim, przeciwstawia się ostatnią rozmowę, w której udzielono daleko idących zapewnień co do przestrzegania terytoryalnych i udzielnych praw Serbii. Podnosi się okoliczność, jak dalece dyplomacya rosyjska winną jest nieznośnego stosunku Austro-Węgier do Serbii. Mobilizacya Rosyi zniewala Monarchię do rozszerzenia swej mobilizacyi 102
51. Do c. i k. ambasadórów w Londynie i Petersburgu, Wiedeń, dnia 31. lipca 1914. Gabinet rosyjski uprasza rząd angielski do ponownego wdrożenia swego pośrednictwa między Austro-Węgrami a Serbią. Sir E. Grey poruszył kwestyę pośrednictwa Francyi, Anglii, Włoch i Niemiec. C. i k. Rząd jest chętnie gotów zbliżyć się do tego projektu pod warunkiem, że militarna akcyja przeciw Serbii będzie tymczasem nadal postępować i że Rosya zastanowi mobilizacyę, skierowaną przeciw Austro-Węgrom 104
52. Hrabia Szápáry, Petersburg, dnia 31. lipca 1914. Ogólna mobilizacya armii i floty rosyjskiej 105
53. Do c. i k. Misyi, Wiedeń, dnia 31. lipca 1914. Konieczność zarządzeń militarnych w Galicyi wobec mobilizacyi rosyjskiej. Zarządzenia te mają charakter jedynie ochronny 105
54. Hrabia Szécsen, Paryż, dnia 31. lipca 1914. Oświadczenie rządu niemieckiego w Paryżu, że państwo niemieckie również zarządzi mobilizacyę, jeżeli mobilizacya rosyjska nie zostanie zastanowiona w ciągu dwunastu godzin. Zapytanie, czy Francya w razie wojny niemiecko-rosyjskiej pozostanie neutralna 105
55. Hrabia Szápáry, Petersburg, dnia 31. lipca 1914. Rosya nie zadowolala się formalnem oświadczeniem, że Austro-Węgry nie zamierzają ani uszczuplić terytorjum serbskiego ani obrazić serbskiej udzielności, ani też naruszyć rosyjskich interesów na Bałkanie tudzież innych ich interesów i zarządza ogólną mobilizacyę 106
56. Hrabia Szápáry, Petersburg, dnia 1. sierpnia 1914. C. i k. ambasador jeszcze raz objawia dobrą wolę gabinetu wiedeńskiego, by prowadzić rokowania z Rosyą na jak najszerszej podstawie. Pan Sazonow wypowiada zapatrywanie, iż według jego zdania pertraktacye w Petersburgu mniej byłyby uwieńczone skutkiem, aniżeli gdyby te pertraktacye prowadzono na neutralnym terenie londyńskim 106
57. Hrabia Szögyény, Berlin, dnia 2. sierpnia 1914. Rosya nie zastanowiła zarządzeń wojennych przeciw Austro-Węgrom i państwu niemieckiemu. Wojska rosyjskie przekroczyły granicę niemiecką. Niemcy, jako tem zaczepione, uważają się za zostające na stopie wojennej z Rosyą 107
58. Hrabia Mensdorff, Londyn, dnia 4. sierpnia 1914. Ultimatum Anglii do Niemiec. Oświadczenie Sir E. Grey'a, że jak długo Austro-Węgry

- nie zostają na stopie wojennej z Francją, nie ma żadnego powodu do konfliktu między Anglią a Monarchią 107
59. Do hrabiego Szápáry'ego w Petersburgu, Wiedeń, dnia 5. sierpnia 1914. Stan wojenny między Austro-Węgrami a Rosją wskutek groźnego stanowiska Rosyi w sporze austriacko-węgiersko-serbskim i rozpoczęcia kroków nieprzyjacielskich przeciw państwu niemieckiemu 108
60. Do hrabiego Mensdorffa w Londynie, Wiedeń, dnia 6. sierpnia 1914. Austro-Węgry nie rozpoczną bezwarunkowo kroków nieprzyjacielskich przeciw Anglii bez poprzedniego wypowiedzenia wojny. Oczekuje się również analogicznego zachowania się Anglii 108
61. Hrabia Szécsen, Paryż, dnia 8. sierpnia 1914. Zapytanie rządu francuskiego, czy prawdziwa jest wiadomość, że insbrucki korpus wojskowy został przeniesiony na granicę francuską 108
62. Do hrabiego Szécsena w Paryżu, Wiedeń, dnia 9. sierpnia 1914. Wiadomość o udziale jednego korpusu armii austriacko-węgierskiej w wojnie niemiecko-francuskiej jest zupełnie zmyślona 109
63. Hrabia Szécsen, Paryż, dnia 10. sierpnia 1914. Rząd francuski, otrzymawszy wiadomość, że jeden korpus armii austriacko-węgierskiej został przeniesiony do Niemiec, spostrzega w tem militarną pomoc, daną państwu niemieckiemu, i wobec tego poleca ambasadorowi francuskiemu we Wiedniu, aby zażądał swych paszportów 109
64. Do hrabiego Mensdorffa w Londynie, Wiedeń, dnia 11. sierpnia 1914. Polecenie zawiadomienia rządu angielskiego, że wiadomość o wysłaniu jednego korpusu armii austriacko-węgierskiej do Niemiec mija się zupełnie z prawdą 110
65. Hrabia Mensdorff, Londyn, dnia 12. sierpnia 1914. Francja i Anglia wypowiadają wojnę Austro-Węgrom 110
66. Pismo ambasadora japońskiego w Wiedniu do hrabiego Berchtolda, Wiedeń, dnia 20. sierpnia 1914. Zawiadomienie o ultimatum japońskiem, wystosowanem do państwa niemieckiego 111
67. Do hrabiego Clary'ego w Brukseli, Wiedeń, dnia 22. sierpnia 1914. Polecenie zawiadomienia rządu belgijskiego, że Austro-Węgry wobec kooperacji militarnej Belgii z Francją i Anglią przeciw państwu niemieckiemu tudzież nieludzkiego postępowania z obywatelami austriackimi i węgierskimi w Belgii, zniewolone są zerwać stosunki dyplomatyczne z tem królestwem i że obecnie nastał stan wojenny z tem państwem 112
68. Książę Hohenlohe, Berlin, dnia 23. sierpnia 1914. Rząd niemiecki nie daje odpowiedzi na ultimatum japońskie i doręcza Sprawującemu w Berlinie interesy państwa japońskiego jego paszporty 113
69. Do barona Müllera w Tokio, Wiedeń, dnia 24. sierpnia 1914. Z powodu zachowania się Japonii wobec państwa niemieckiego otrzymał komendant okrętu „Elisabeth“ polecenie, aby brał udział w walce w Tsingtau; odwołanie c. i k. ambasadora z Tokio 113